

MARIAN VIDAL

I. 125 acciò
Lema: " A R T I P A T R I A "

L' Orfeó Català, en magne apostolat ha recorregut tots els indrets de la nostra terra, fent oir arreu les nostres belles cançons. I aquesta noble tasca ha anat donant un fruit excel·lent, puig en molts dels llocs on ha actuat hi ha nascut un cor, un orfeó, tot seguint les directrius assenyalades pel gran mestre i fundador en Lluís Millet.

Un dels llocs on no podia mancar la visita del nostre Orfeó, era la illa germana de Mallorca, la pàtria de grans artistes; i el dia 20 de Maig de 1899 hi feia acte de presència, obtenint-hi uns èxits ben merescuts. Cinquanta anys després, la Junta i els Mestres actuals, decidiren obsequiar als coristes i al mateix temps seguir les petjades de llur plorat fundador i capdill. Ja varies vegades s' havia estat a punt de tornar-hi, però per diverses causes s' havia suspès l' excursió, i no cal dir que era un dels somnis daurats de tothom, el poder tornar a saludar amb nostres cants, els nostres compatricis de la illa, i de pas contemplar les bel·leses que atresora Mallorca.

II
Fou així com el dissabte dia 28 de Maig de 1949, a les nou del vespre, eixiem en la motonau "Ciudad de Palma"...

Quan em vaig trovar a coberta del vaixell, encara em semblava impossible que pogués realitzar-se el que tant desitjava, de tal manera, que quan desamarravem i fèien les maniobres per a marxar, el meu esperit i el meu pensament semblaven voler donar força als mariners perquè ho fessin ben depressa i prompte. Per fi, tocà la sirena; els segons de bord amb xiulets i senyals donaven ordres per a que els grans rodets, movent les cadenes aixequessin l' àncora. Llavors, mandrosament i pausada, el vaixell es tombà, es posà recte i sortí del port... Erem lluny ja, que encara es veien voleiar els mocadors dels familiars i socis de l'Orfeó que en gran nombre ens vingueren a acomiadar, i adéu Barcelona!

Mallorca, se'm figurava aquella terra llegendària que havia llegit: La dels antics foners, la dels grans fets d' armes, la dels homes cèl.lebres, la dels inigualables monuments històrics i megalítics...Dintre de poc, estaria en aquella illa que guarda tants re-

cords, sobre els quals jo tantes vegades havia fantasiejat. I la nau corria, corria, i a mi em semblava poc; ~~la~~ la mar estava picada, les muntanyes de la costa semblaven pujar i baixar, i com mes avançàvem l' aigua més s' avalotava i feia notar més el vaivé del vaixell, de babor a estribor. Feia bastant d' airet, i tots anàvem bastant tapats. Els uns feien fotografies, d' altres miraven amb binocles les costes catalanes que de mica en mica s' anaven deixant...

S' enfosqueix depressa, doncs al mateix temps s' està extenent una espessa nuvolada que arriba fins al nostre vaixell. Llavors, l' airet es fa sentir més, la mar augmenta la seva agitació, i al lluny es sent tronar mentre els llampecs amb llurs zig-zags esquixen l' espai. Per fi cau un ruixat damunt nostre i la coberta s' aclareix, entafurant-se cada un a la seva cabina. Mentrestant, jo resto sol, arrepenjat a la borda d' estribor, contemplant embadalit la tempesta que es desencadena damunt el litoral català. L' espectacle és magestuós i magnífic, perquè el tètric no està renyit amb el gran.

De tant en tant, un company treu el cap, del seu departament, i veient el temporal, el torna ràpid endarrera; un altre passa pel meu costat, com un autòmata, tot fent esses i agafant-se amb el primer que troba. I amb tot això, el vaixell indiferent va fent via. Es negra nit, i en la misteriosa negror de mar i cel només brillen les llums de la nau. De soroll, tan sols es sent el que fa el motor, i el lliscar damunt de l'aigua, barrejant-se de tant en tant amb les notes d'un piano i cants que ixen d'un saló dels camarots de primera. Recte a la proa del vaixell es veu un puntet vermell, que va convertint-se de mica en mica en estel de primera magnitud, i encara més gros després! És el far de la Dragonera, que indica a nosaltres el camí a seguir.

Comença a clarejar, i entre boires passem l'illot, donant-li la volta. Anys enrera es passava pel mig de l'estret, però actualment, degut a la seva poca amplària, al major calatge dels vaixells i als molts esculls que s'hi troben, hom es veu precisat a pasar pel defora.

La Dragonera és un de tants, doncs els illots que

V

envolten la illa són en gran nombre. Els més importants endemés, són els de Malgrat, de'n Sech, la Porrassa, de'n Sales, la Plana, Carbonega, de'n Cabot, Corberana, Formentor, Mitjana, Pantaleu, el Toro, i d' altres molt més petits encara.

Segons conten els geòlegs, tot aquest arxipièlag formava un tot, que estava unit amb la costa catalana i valenciana, però a l' Era Terciària, ocorregueren diferents trasbalsos i altres fenòmens, que en cambiàren la orografia i l' estructura. I no és que s' hagi encara acabat del tot aquest llarg procés de descomposició, sino que constantment, la mar, amb el seu va i ve, rosega les costes, formant aquestes meravelloses coves, cales, i badies, senyals totes de la invasio porfídiosa de la Mediterrània...

Passàrem prop del cap La Mola, i d' un seguit de belles cales i d' una especialment, en forma de petit port, que s' anomena de Sta. Ponsa, i quin humil nom n' evoca un de gloriosíssim: El de l' alt rei en Jaume I, qui l' any 1238, amb les seves aguerrides hosts capitanejades pel bo i millor de la noblesa catalana hi desembarcà, per a foragitar-ne els pirates musulmans,

VI 6
i d' allí emprendre la gloriosa conquesta de tota la illa, creant llavors una estreta germanor de raça, idioma i religió entre mallorquins i catalans, que jamai podrà esborrar-se...

Les gavines matineres amb llur vol pesat ens venen a rebre i a donar el bon dia, mentres tombem cala Figuera. Ja es veu Palma en un cantó, el castell de Bellver, i al fons la meravellosa filigrana de la Catedral.

Dia 29 , diumenge, a les vuit del matí: En el port ens vingueren a rebre molta gent de la illa. Com a nota simpàtica, uns minyonets vestits de mallorquins, obsequiaren amb rams de flors al Mestre i ens donaren a tots la benvinguda.

Pujàrem després tots, en luxosos autocars que ens conduïren a les nostres fondes. Tan bon punt acabàrem d' esmorzar, sortírem a visitar Palma i visitàrem la Seu, veritable joia arquitectònica, i on entre altres relíquies sentimentals hi ha la tomba del malhaurat Jaume II, tan estimat pels mallorquins. Precisament aquell dia, el temple estava ple de gom a gom, amb motiu de la clausura de l' Any Marià. Vingueren les

Verges dels poblets de la illa, portades per llurs feligresos que entraven cantant-ne els goigs. Al davant, un d'ells, portava enlaire un cartellet, per a saber d'on venia el grup. N'hi havia fins a una trentena, i tots anaven per a retre homenatge a "sa Moreneta de Lluch" l'exelsa patrona de Mallorca.

Com que el modernisme no en diu res, amb altres companys vaig voltar pels carrers antics de la població, tots ells tortuosos i estrets. Vam poder admirar llurs patis senyorials, amb voltes i escalinates, amb testos i baranes de ferro, i sobretot el poètic pou i aquelles meravelloses barbicanes que són l'encís del visitant. En tals barris, no s'hi veu ni comerç ni indústria, tot respira pau i quietud.

Després eixírem al mirador de la Catedral des d'on s'albira el mar. Visitàrem també el Museu de Llotja i moltes esglésies les quals es conserven totes en bon estat per no haver tingut la dissort -com les nostres- de tenir de sofrir les vandàliques conseqüències de la darrera lluita civil. En totes elles s'hi veu ben retrat^{at} el bon gust, així com la religiositat dels palmesans. A l'església de St. Francesc, hi ha la toma de l'illu

minat Ramon Llull, la qual és un monument ric i de bon art.

La Missa la ofrem a St. Telm, que és una capelleta situada en el barri mariner; encisadora com tot el que es relaciona amb la mar o amb els seus homes.

En quant als mallorquins, ben haviat vaig treure'n la conclusió de que són molt francs i de bon caràcter; poc espansius i molt aimants de llurs tradicions i llengua, doncs es poden contar amb els dits els nadius que parlin en idioma foraster. Per això nostra comuna llengua, ha tingut tan bons conreuadors en la illa: Joan Alcover, Alomar, Forteza, Aguiló, i molts d'altres que l'enriquiren i l'enriqueixen.

Per la tarda, desfilaren en processó les verges de la illa, portades en baiards i carros guarnides amb flors. Els joves, amb vestits típics interpretaven llurs cants i balls, valent-se dels no menys típics tabalets, dulçaines i xirimies. Però el que m'emocionà molt, fou quan durant la desfilada, d'un potent altaveu n'eixiren les notes magestuoses i evocadores del nostre "Virolai"

A la nit, tingué lloc el primer concert a la "Sala

Augusta", un cinema-teatre luxós i de bon aspecte, situat en la part ampla de Palma. La premsa local feu grans elogis de la nostra actuació, no fent altra cosa que corroborar a l'opinió del públic que es desfeu en aplaudiments. La segona part del concert, constituí un homenatge a Mallorca, cantant-s'hi les exquisides composicions: "La Sesta", "La cançó de l'espadar", "Vou-verirou", "Don Joan i Don Ramon", i "La Relíquia", aquesta darrera, música del Mtre. Millet i lletra de Joan Alcover, que constitueix amb la seva exquisida poesia un cant a la joventud passada, entonat pel Maragall mallorquí, mestre en gai saber i honra i glòria de les lletres catalanes... En fi, l'audició fou un èxit, doncs vàries de les obres es tingueren de repetir.

El dilluns dia tres, a les deu del matí eixírem a visitar les "Coves del Drac". La caravana d'autocars atravesà tota la illa per carretera. Tot el trajecte és fet per terreny pla, i el camí és vorejat per moltes figueres, oliveres i gran quantitat de pasturatge. Contemplàrem molta gent fent treballs del camp, especialment dones, que segons sembla, fan les feines més pesades, no deixant mai el barret d'ales amples...

X

Entre cants i bon humor, traspassàrem El Molinar, -a Mallorca, se n' hi veuen molts de molins, i allí n' hi han amb més abundor que enlloc-, Son St. Joan, Algaida, Montuiri, Vilafranca, Manacor i d' allí a Porto Cristo i a una gran cala que constitueix un petit port, ple de barquetes, lloc on els manacorins van a banyar-s'hi.

Descendirem dels autos, i a pocs metres, a la dreta, aparegué una petita rampa que és l'entrada a les Coves del Rac, lloc que segons molts és el més meravellós del món. Causen un efecte indescriptible i una admiració difícil de ponderar. Malgrat ésser milenàries, llur exploració és moderna, i fou deguda a A. Martel, en les darreries de la passada centúria. A ell es deu, ajudat per nostres geòlegs, tals com Mn. Font i Sagué i d' altres, que s' introduí l'estudi de l' espeleologia a la nostra terra. Aquesta novella branca de la ciència geològica, ha despertat tant d' interès que avui compta amb un estol de bons exploradors, tals com Carreres, Amat, Faura, i Sans, i ara precisament se n' estant fent interessantíssims treballs a Catalunya i fora d' ella.

Mallorca, com descriu un autor "Es un paradís: Els seus paisatges, el clima, habillament, records històrics

i poètics, i llegendes, fan de tan privilegiada illa, un dels seus principals atractius de tot el món."

Doncs be, si tot Mallorca és una meravella, encara n' hi mancava una altra, i està constituïda per aquest meravellós món subterràni, veritable palau de fades per la seva grandiositat, jardí encantat, catedral venerable quines afiligranades columnes són els milers d' estalagmites i estalagmites. No hi manquen en llocs tan encisadors misteriosos llacs, els uns d' aigua dolça, els altres d' aigua salada... Hom a voltes, allí dins, és creu^{er} un dels protagonistes del "Viatge al Centre de la Terra" de Juli Verne.

Una il·luminació molt ben encertada, obra de l' enginyer català Buhigues, crea fantàstiques eixides i postes de sol... En un moment donat, s' apaguen els llums; i tal com si volgués clarejar, es veu una lleu resplandor al fons de la volta; poc a poc es veu atancar en aquella mateixa direcció una gòndola il·luminada. Sembla que el dia es vagi aixecant, assistim a les hores magnes de la matinada: tot és quietud, pau i repòs. Manca en aquest clarejar artificial, el cant dels ocells, més de sobte una orquestra de corda, comença a tocar melodioses armo-

nies que van creixent fins que l' embarcació arriba davant nostre. Llavors va desapareixent de mica en mica, fins a oir-se altre volta tan sols febles notes. L' efecte de tan fantàstica visió és romàntic en extrem, i en mig d' aquella severa quietud, hom tem despertar a la ninfa que dorm rera les pilastres encantades.

Aquesta suprema quietud permet oir el treball incansable, etern, monòton, de les humils treballadores de les Coves: Les gotes d' aigua. Es una tasca milenària, tan perfecta que podria servir per a model a artistes, ingeniers i arquitectes...Sales que semblen traçades amb tirallínies, altres d' un conjunt esbojarrat i selvatge, com dibuixos de'n Doré...; Què en som de petits davant de tan magnes meravelles!

Amb barquetes ens traslladarem a l' altre costat, cantant alguns "Els remers del Volga" que s' adeia estranyament amb l' ambient.

Però després de la poesia ve la prosa. I a les meravelles succeï la vulgar hora de dinar. Moments que foren dignificats i espiritualitzats també, per constituir un àpat de germanor. No cal dir, que fou molt ben servit

i ben organitzat, quedant-ne tots molt satisfets. I tots també posseïem un optimisme i un delit tan immens que ens veiem capassos de cantar a la perfecció l' "Agar".

Hi hagueren els consabuts parlaments. Ens saludà un representant de la premsa de Palma, que entonà un veritable cant d'amor a l' Orgeó, contestant-li amb la bonhomia que el caracteritza el nostre President Sr. Renart. L' incansable i treballador Mtre. Lluís Mª Millet, també ens dirigí la paraula per a assabentar-nos dels dies que tindriem assaig...Una "estruendosa" ovació subratllà els seus mots.

Paït ja el dinar i fetes un sens fi de fotografies, pujarem als autocars i ens aturarem a Manacor, per a realitzar un simpàtic acte de companyonia: La Capella de la població, cantà unes quantes pessets, per cert bastant bé, malgrat no saber de nota. Ens obsequiaren també, en català, amb el "Caçador i la Pastoreta". Després ens tocà el torn a nosaltres. No cal dir que tothom fou evacionat.

Quan hagueren acabat, cambiarem impresions uns i altres coristes, i invadirem ~~XXIX~~ les poques tendes de la plaça que venen perles i records de la població.

Una volta acomiadats de la simpàtica entitat, retor-

nàrem pel cantó d' on havíem vingut. Era ja fosc que ens reintegràvem a les respectives fondes.

El dimarts dia 31, tal com estava anunciat, a 2/4 d' 11 del matí, tot l' Orfeó anà a l' Església dels Caputxins, on es venera la imatge de la Mare de Déu de Montserrat, que per cert estava plena de catalans. El Pare Guardià, Rnd. P. Roderic de Manresa, ens donà una vibrant i sentida benvinguda, i el Rnd. P. Director de la Comfraria de la Mare de Déu de Montserrat, P. Felip de Palma, ens resà solemnement, amb un accent mallorquí molt simpàtic, la visita espiritual de "la Moreneta". A continuació, l' Orfeó cantà la "Pregària de la Verge del Remei", i la deliciosa "Salve" del Mestre Millet, quina lletra del Mestre Llongueres, és un enfilall de floretes a la Verge. Sortí tot tan magistral, que commogué a tota la colònia catalana.

A la tarda, hi hagué el darrer concert, que fou de resultat apoteòsic, i amb més plé que el primer; a les últimes notes del Credo, el públic delirant i a peu dret ens ovacionà, sortint el Mestre a saludar varies vegades. Fou això un fet excepcional, puig els mallorquins tenen fama d' apàtics.

A l' hotel, a l' hora de sopar es celebrà una festa que dedicàrem al propietari del mateix i als estadants. Tots ens presentàrem vestits d' etiqueta i ens assegüerem al volt de la taula allargada i curulla de flors. Es seguí la tradició, i després d' un bon àpat es recitaren poesies amb gran entusiasme, i amb igual fervor s' entonaren belles cançons. La "Sardana d' Abril" del Mestre Lluís Mª Millet i la "Salve" del seu il.lustre pare, tingueren l' èxit que és de suposar, i no cal dir també, que de tot plegat ens en restà un bell record.

Amb un grup de cantaires, vaig aprofitar encara el darrer dia, dimecres 1 de Juny, per a fer una visita al "Terreno", Cas Català i Porto Pi, llocs dignes de mencionar-se per les magnífiques vistes que posseeixen. Penetràrem també a les "Coves de Gènova", situades a uns tres Km. de Palma.

Són aquèstes, una mena de "Coves del Drach", però en miniatura. Endemés, les estalactites i columnes, -degut a les substàncies que porten en aquells indrets, les gotes d' aigua, -moltes d' elles són granel·ludes que talment sembla que portin raïms suspesos i d' altres que hi pen

gin taronges, mentres que a terra hom s'hi representa meravelloses catifes de bolets...L'excursió ens resultà força interessant.

Per fi, al vespre, tot l'Orfeó es trobava al moll per a emprendre el retorn cap a Barcelona. Després d'un bon acomiadament per part de la colònia catalana i simpatitzants, arrencà el vaixell, deixant el port amb molt bona mar, plana i llisa...

Ràpidament anem fent via, deixant amb sentiment la illa germana que es va perdent en la llunyania misteriosa. Ens distreuen dels nostres melancòlics pensaments, ~~uns~~ uns grossos peixos que fent salts i cabrioles a l'entorn de la nau, ens fan l'efecte de pallassos enjogassats.

El cel apareix completament estrellat, i entre els estels aparentment fixes, tot d'un cop en creua un tota la volta, cridant la meua atenció: És la imatge de la rapidesa amb que han transcorregut aquests dies d'ensomni, fugassos com totes les coses d'aquest món, però brillants i resplandents com tot el que vagi aureolat per ideals tan nobles com són l'Art i la Pàtria...

Passen unes quantes hores més, i a coberta regna la

quietud més gran, i en els cambrots, degut sens dubte al tragi dels quatre dies, un silenci sepulcral...

Més hores encara; tothom dorm, tothom reposa. Ja vol clarejar per fi, ja surt l'astre rei, ja es veu la costa pairal i el vaixell sembla que redobli la seva velocitat tot dirigint-s'hi, , deixant enrera una regatera d'escuma...

Ja es comença a albirar el Castell de Montjuic i el muntanyam que fa doser a Barcelona, manyagament ajeguda als seus peus. Retornem a la llar i això ens cura de melangies. Una estona més tard, veiem voleiar al moll uns mocadors que ens semblen els mateixes que ens acompanyadaren uns dies abans. Gairebé sembla que no ens haguessim mogut de lloc!

Atraquem en mig de grans aplaudiments i amb gran satisfacció per part de tothom...I tot seguit retornem a nostres llars, amb molts èxits, moltes lloances, i carregats de llorers i....d'ensiamades!

Lloem doncs a Déu, perquè tot anà com una seda. Donem-ne també les gràcies a la Junta i als mestres tan zelosos, i en especial al diligent organitzador Sr. Marill...i fins a una altra si Déu plau!